

KONKURENTSIAMET PEADIREKTORI ASETÄITJA

Tallinn

14.juuli 2005 nr 38-E

Otsus erandi andmise kohta

1. Taotlus

MTÜ Taara Liit (Jõe 5, 10151 Tallinn) juhatuse esimees Taivo Saar esitas Konkurentsiametile 14.01.2005 eranditaotluse konkurentsiseaduse (KonkS) § 6 alusel, milles taotletakse erandit KonkS § 4 lg 1 p 1 järgi keelatud konkurentsi kahjustavale kokkuleppe sõlmimiseks, kooskõlastatud tegevuseks ja otsuse vastuvõtmiseks.

01.02.2005 esitas Konkurentsiamet MTÜ Taara Liidule teabe nõude täiendava teabe saamiseks eranditaotluse juurde. MTÜ Taara Liit esitas nõutud täiendavad andmed ja materjalid 17.05.2005.

2. MTÜ Taara Liit

MTÜ Taara Liit ühendab taara(joogipakend) vastuvõtmisega tegelevaid ettevõtjaid ning:

- koordineerib nende tegevust, abistab neid nende tegevuses osutades juriidilist ja muud abi;
- reguleerib liikmeskonna vahel finants- ja majandustegevust;
- kogub ja kooskõlastab aruandeid liikmete taara vastuvõtmise mahtude kohta;
- lahendab võimalikke vaidlusküsimusi, millised võivad ilmneda liikmate vahel töö käigus;
- osutab liikmeskonnale toetust ja abi nende igapäevases töös, esindab nende nimel kaitstes nende huve ja lahendades võimalikke probleeme riigiasutustes ja kohalikes omavalitsustes.

Oma eesmärkide saavutamiseks mittetulundusühing:

- korraldab koolitust ja kursusi;
- hangib ametlikest allikatest seadusandluselast ja praktilist rakendusinformatsiooni teistest riikidest, kus taara käitlemine on leidnud efektiivse rakenduse;
- arendab rahvusvahelisi suhteid sekundaarpakendikäitlejate vahel.

MTÜ Taara Liit liikmed on:

1. Adelan OÜ - reg nr 10326062, Suur-Sõjamäe 31, 11415 Tallinn
2. Astroli OÜ - reg nr 10667679, Pikk 78-40, 50603 Tartu
3. Kokteil JK OÜ - reg nr 10967269, Kuu 5a, 80039 Pärnu

4. Maskhone	– reg nr 10958939, Albu, Albu vald, Järvamaa
5. Misenor OÜ	– reg nr 10846883, Veerenni 17, 10135 Tallinn
6. Nazim OÜ	- reg nr 10358895, Järve tee 16, Assaku, Rae vald, 75301 Harjumaa
7. Rain AS	- reg nr 10125337, Ravila 59, 51014 Tartu
8. Venolink OÜ	- reg nr 10956082, Mustamäe tee 55, 10621 Tallinn
9. Vaania AS	- reg nr 10391898, Komeedi 5, 10122 Tallinn
10. Odapu OÜ	- reg nr 10084133, Kreutzwaldi 17-17, Võru

3. Taotluse sisu ja faktilised asjaolud

3.1 Pakendiseaduse alusel moodustatud taaskasutusorganisatsioonid

Alates 01.06.2004.a. kehtiva pakendiseaduse (PakS) regulatsioon näeb ette pakendiettevõtja (tootja ja importöör) kohustuse koguda ja taaskasutada toodetud ja sisseveetud pakendatud kauba pakend ning sellest tekkinud pakendijäätmed. Pakendiseadus näeb samas ette võimaluse anda nimetud kohustus lepinguga üle pakendiettevõtjate poolt asutatud ja keskkonnaministri poolt akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonile (edaspidi TKO), kes peab tagama üleriigilise pakendi ja pakendijäätmete kogumise ning tasu liitunud või lepinguga oma kohustused üle andnud pakendiettevõtjatele võrdsetel alustel vastavalt pakendijäätmete kogustele.

Seega on tootjate ja importööride huve kaitsval TKOl pakendiseaduse alusel õigus korraldada pakendite kogumist ja taaskasutamist ühtsetel tingimustel ning isegi kehtestada ühtsed hinnad pakendite kogumisel. TKOde kaudu on võimalik dikteerida hindu ja kokkuostu tingimusi taara vahetute kogujate suhtes, kes oma tegevuse eripärast tulenevalt ei saa kuuluda TKO liikmeskonda, kuna nad ei ole tootjad ega importöörid ja/või hulgimüüjad. Samuti ei ole taara kogumisega tegelevad ettevõtjad samaväärsed jaekaubandusega tegelevate ettevõtjatega (kauplused), vaid moodustavad täiesti iseseisva ettevõtlusvaldkonna.

Praeguseks on Keskkonnaministeeriumilt saanud akrediteeringu kolm TKOde, kellest üks tegeleb pandiga kaetud joogipakendite kogumisega ja kaks muu pakendi kogumisega.

Pakendiseaduse alusel loodud TKOde võivad oma ülesannete täitmiseks luua täiesti uue üleriigilise taara kogumise võrgustiku ning samuti on neil võimalus sõlmida koostöölepingud juba olemasolevate taara kogujatega. Pakendiseadus ei reguleeri olemasolevate taaraettevõtjate tegevust. Veelgi enam, regulatsioon ei näe üldse ette taaraettevõtjate kaasamist pakendite kokku kogumise süsteemi, vaid keskendub üksnes loodavatele TKOdele ning kauplustele, kus müüakse pakendatud kaupa.

Ülaltoodud põhjustel on tekkinud olukord, kus TKO esindab tootjate ja hulgimüüjate huve ning tema tegevus on kaitstud pakendiseadusega, samas kui taara vahetu kogumisega tegelevate olemasolevate ettevõtjate tegevust pakendiseadus ei reguleeri. Seetõttu on igati mõisteta, et taara kogumisega tegelevad ettevõtjad on turul püsimiseks,

oma ühiste huvide kaitseks ja esindamiseks moodustanud mittetulundusliku organisatsiooni - MTÜ Taara Liit.

Peale eelkirjeldatud pakendiseaduse regulatsiooni kehtima hakkamist on olukord pakendite kokkukogumise turul kardinaalselt muutunud, sest pakendiseaduse kohaselt on pakendi esmane koguja jaemüüja. Seega on jaemüüjatest saanud taaraettevõtjate peamised konkurendid.

3.2 Turu- ja turuosade määratlus

Eestis müüakse hinnanguliselt joogipakendi määratlusega hõlmatud tooteid (klaas-, plastik-, kartong- ja metallpakend) ligikaudu 350 000 000 tk aastas, millest kogutakse kokku ja suunatakse taaskasutusse ligikaudu 60%. Hinnanguliselt liigub läbi MTÜ Taara Liit liikmete ligikaudu 50% joogipakenditurul ringlevatest ja kokkukogutavatest pakenditest.

Samas kui uus kehtima hakanud pakendiseaduse regulatsioon kohustab kokku koguma kõik müüvad joogipakendid ning kehtestab joogipakendi tagatisraha metall-, plastik- ja klaaspakendile, võib eeldada joogipakendi turu mahu kasvu ligikaudu 40% ulatuses. Seetõttu on raske prognoosida turuosade muutust, mis peaks toimuma 2005/2006 aasta jooksul.

MTÜ Taara Liit koondab ettevõtjaid, kes tegutsevad kogu Eesti territooriumil ning käesoleval juhul puudub vajadus eristada taaraettevõtjate tegevust väiksemate piirkondade kaupa, kuna joogipakendi kokkukogumise kohustus kehtib kogu Eesti territooriumil ühetaoliselt.

MTÜ Taara Liit peab oma konkurentideks jaekauplusi, jäätmekäitlusettevõtjaid (Ragn-Sells AS, Cleanaway AS, Pakkend AS, Pakendikäitluse OÜ, Tallinna Sekto AS, Mediato AS), liitu mittekuuluvaid taarapunkte haldavaid ettevõtjaid, prügilaid ja jäätmete sorteerimisega tegelevaid ettevõtjaid.

3.3 Kokkuleppe, tegevuse või otsuse sisu ja eesmärk

Peale pakendiseaduse rakendumist on enamusele joogipakenditest kehtestatud tagatisraha. Tagatisraha haldab TKO, kes korraldab joogipakendi taaskasutamist ja kehtestab ühtsed tingimused sisseostetavatele teenustele. Osalemaks pakendi kogumise teenuse pakkumisel, peavad MTÜ Taara Liitu kuuluvad ettevõtjad olema suutelised opereerima samuti ühtsetel tingimustel, võrdväärselt teiste ettevõtjatega. **Seega on liidu liikmed sunnitud need tingimused eelnevalt omavahel kooskõlastama.**

MTÜ Taara Liit liikmete vaheline kavandatav koostöö hõlmaks alljärgnevaid kokkuleppeid:

- 1) Ühtse pakendi kokkuostuhinna kehtestamine, millega oleks võimalik tagada pakendi tagastamine tarbija poolt. Nimetatud kokkuostuhind puudutab üksnes selliseid pakendeid, millele pole kehtestatud tagatisraha.

Oma suulises selgituses eranditaotluse sisu kohta ütles MTÜ Taara Liit juhatuse esimees Taivo Saar, et siinkohal ei peeta silmas siiski ühtse kokkuostuhinna kehtestamist tarbija suhtes, vaid taotletakse võimalust vahetada hinnaalast informatsiooni selgitamiseks välja, milline võiks olla tarbija jaoks õiglane kokkuostuhind.

- 2) Ühtse käitlustasu tariifi kehtestamine, millega oleks võimalik tarbijatelt kokku kogutud pakendite efektiivne ladustamine ja edasitoimetamine jäätmekäitlejale ja/või pakenditootjale sõltumata nii viimase kui taaraettevõtja asukohast.
MTÜ Taara Liit soovib saada võimalust kaasarääkimiseks käitlustasu tariifide kehtestamise osas. See omakorda eeldab liidu liikmete poolt antavat informatsiooni iga ettevõtja reaalsete kulude kohta, millele tuginedes saab MTÜ Taara Liit pidada vastavaid läbirääkimisi tariifide osas. Praegusel hetkel toimub tariifide kehtestamine TKOde poolt ühepoolset, arvestamata pakendi kogumisega tegelevate ettevõtjate huve.
- 3) Eeltooduga seonduvalt ühtsete maksetingimuste kehtestamine, mis võimaldaks taaraettevõtjatel saada oma teenuste eest kohest ja õiglast tasu ning ei seaks tema igapäevast majandustegevust sõltuvusse teiste ettevõtjate tegevusest.

Selline MTÜ Taara Liitu kuuluvate ettevõtjate kooskõlastatud tegevus hinnaalase informatsiooni vahetamisel, tasude ja maksetingimuste kooskõlastamisel on vastuolus KonkS § 4 lg 1 p-dega 1 ja 4 , mille kohaselt on keelatud otsene või kaudne kolmandate isikute suhtes hinna- ja muude kaupleistingimuste kindlaksmääramine ning konkurentsi kahjustava teabe vahetamine.

3.4 Erandi taotlemise põhjendused

MTÜ Taara liit peab vajalikuks erandi taotlemist alljärgnevatel põhjustel:

- tegevuse teatud ulatuses kooskõlastamine on MTÜ Taara Liit hinnangul hädavajalik taaraettevõtjate igapäevase majandustegevuse säilitamiseks ja jätkamiseks;
- muudatused seadusandluses loovad TKOdele võimaluse asuda ühepoolset dikteerima koostöötingimusi ja kokkuostuhindu, mis ei pruugi olla vastuvõetavad taaraettevõtjatele. Samas puudub taaraettevõtjatel võimalus mõjutada nende tingimuste ja hindade kehtestamist. Seega võimaldaks erand teha koostööd ning välja selgitada mõlemaid pooli rahuldavad hinnad ja tingimused;
- selline olukord, kus taaraettevõtjad on TKOde surve tõttu sunnitud leppima neile pealesurutud tingimustega, võib kaasa tuua mitmeid sotsiaalseid probleeme (ettevõtja tegevuse lõpetamine, pankrot, töötajate koondamine ning seeläbi töökohtade vähenemine, tööpuuduse kasv jms);
- TKO on selgelt väljendanud oma tahet suhelda ning koostöötingimustes kokku leppida üksnes ettevõtjate esindusorganisatsioonidega (näiteks Kaupmeeste Liit, Taara Liit) mitte iga kaupluse ja/või taarapunktiga eraldi;
- tootjaid/hulgemüüjaid koondava TKO ja taaraettevõtjaid ühendava Taara Liidu vaheline koostöö ja/kokkulepe on kasulik mõlemale lepingupoolele. TKO saaks suhelda ühe partneriga, mis hõlbustab oluliselt asjaajamist ja tagab TKOle pakendite kokkukogumisel üleriigilise teenindamine MTÜ Tara Liitu kuuluvate

ettevõtjate kaudu. Taara Liit saab koordineerida nii logistikat kui ka muid funktsioone, mida liidu liikmed peaksid vastasel juhul dubleerima.

3.5 Konkurentsiseaduse § 6 lg-s 2 sätestatud tingimused erandi saamiseks

3.5.1 Keskkonna kaitse ja kasu tarbijatele

MTÜ Taara Liitu kuuluvate ettevõtjate omavaheline kooskõlastatud tegevus võimaldab laiemalt kaasa aidata keskkonnakaitsete probleemide lahendamisele. Tuginedes Keskkonnaministeeriumi andmetele on Eestis pikemat aega probleemiks üha suurenev pakendite osakaal ning lõpptarbija ükskõiksus taara tagastamise suhtes. Selle üheks põhjuseks on MTÜ Taara Liidu hinnangul põhjendamatult madal pakendi kokkuostuhind, mis ei motiveeri tarbijat vähimalgi määral pakendeid tagastama (metall, plastik, kartong jms).

Senisest tunduvalt kõrgema kokkuostuhinna rakendamine aitab tõsta lõpptarbija teadlikkust ja motiveerib teda senisest tunduvalt enam pakendeid tagastama, mis muudab pakendite kogumise tulemuslikumaks. Selle eesmärgi saavutamiseks näebki pakendiseadus ette ühtse tagatisraha kehtestamisele, mis aga praegu kehtib ainult teatud osa pakendite suhtes.

Pakendite suurenev tagastamine aitab olulisel määral kaasa sellele, et kõikvõimalikke pakendeid jäetakse keskkonda vähem ja seetõttu aitab tarbijale makstava kõrgema hinna kehtestamine kaasa keskkonna kaitsele.

Loomulikult ei taga pakendi keskkonnasõbralikku taaskasutamist ainuüksi selle kokkuostmine tarbijalt, vaid pakend tuleb töötlemiseks edastada ka vastavale jäätmekäitlejale. See omakorda eeldab märkimisväärseid kulutusi ladustamisele, transpordile, tööjõule jne. Seega on hädavajalik tagada ka õiglane tasu pakendi kogumise ja edastamisega seotud teenuste eest, mis antud juhul väljendub käitlustasus.

Lisaks keskkonnakaitsete eesmärkide saavutamisele võimaldab MTÜ Taara Liitu kuuluvate ettevõtjate omavaheline kooskõlastatud tegevus ka tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglast osa.

Kavandatavate eesmärkide elluviimisel rakenduvad taara kokkuostu kohtades tarbijatele võrdväärselt kõrgemad kokkuostuhinnad. Olukord, kus tarbija ei saa tagastada olemasolevates taarapunktides tagatisraha süsteemiga hõlmatud pakendeid ainult seetõttu, et TKO ja taaraettevõtja vahel puudub vastav koostööleping, on tarbija suhtes ilmselgelt ebaõiglane ja põhjendamatu. Sellise koostöölepingu sõlmimise eelduseks on aga MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline kooskõlastatud tegevus.

3.5.2 Üleliigseid piiranguid kolmandatele isikutele ei kaasne

MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline kooskõlastatud tegevus ei too kaasa piiranguid ega kitsendusi kolmandate isikute suhtes. Kolmandatel isikutel on alati õigus valida, kas nad soovivad ise luua oma võrgustiku taara kogumiseks nende endi poolt sätestatud tingimustel, või sõlmida teatud koostöölepinguid olemasolevate ettevõtjatega, keda on turul mitmeid.

3.5.3 Puudub oluline konkurentsivabaduse kahjustamine kaubaturul

MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline kooskõlastatud tegevus ei too endaga kaasa konkurentsivabaduse kahjustamist kaubaturul. Pigem vastupidi – Taara Liidu liikmed pakuvad võrdväärset konkurentsi jaekaubandusettevõtjatele (näiteks Eesti Kaupmeeste Liit).

MTÜ Taara Liitu kuuluvad ettevõtjad omavad koos praegusel hetkel pakendite kogumise kaubaturul märkimisväärset osakaalu, kuid tegemist ei ole ainukeste ettevõtjatega sellel turul. Samuti on turusituatsioon muutuv ning teistel majanduslikult iseseisvatel ettevõtjatel on võimalus tegutseda vastavalt turusituatsioonile (näiteks Eesti Jäätmeäitajate Liit).

MTÜ Taara Liidu liikmete tegevus nende teiste ettevõtjate suhtes konkurentsivabadust ei kahjusta. Pigem vastupidi, kui MTÜ Taara Liidu tegevuse tulemusena kehtivad kaubaturul õiglased kokkuostuhinnad, võimaldab see ka teistel ettevõtjatel oma huvide eest paremini seista.

4. Õiguslik hinnang

4.1 Kaubaturg

Konkurentsiseaduse § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Antud juhul on kaubaturuks joogitaara kokkukogumise ja taaskasutusse suunamise turg kogu Eesti territooriumil. Nimetatud kaubaturul osalevad lisaks MTÜsse Taara Liit kuuluvatele ettevõtjatele veel jaekauplused, jäätmeäitlusettevõtjad (Ragn-Sells AS, Cleanaway AS, Pakkend AS, Pakendikäitluse OÜ, Tallinna Sekto AS, Mediato AS), liitu mittekuuluvad taarapunkte haldavad ettevõtjad, prügilad ja jäätmete sorteerimisega tegelevad ettevõtjad. Eestis müüakse hinnanguliselt joogipakendi määratlusega hõlmatud tooteid ca 350 miljonit tükki aastas, millest kogutakse kokku ja taaskasutatakse ligikaudu 60%. MTÜsse Taara Liit kuuluvate ettevõtjate osatähtsus turul on hinnanguliselt 50% ringis. Täpsemad statistilised andmeid joogitaara kokkukogumise mahtude ja ettevõtja osatähtsuse kohta puuduvad. Samas kohustab uus pakendiseadus kokku koguma kõik müüdavad joogipakendid, mistõttu võib oodata turu mahu kasvu lähema aasta jooksul veel ligikaudu 40% ulatuses. Seega on keeruline hinnata, milliseks kujuneb lähitulevikus turuolukord ning kuidas jagunevad turuosad turul tegutsevate ettevõtjate vahel.

4.2 Keelatud kokkulepe

KonkS § 4 lg 1 järgi on keelatud konkurentsi kahjustava eesmärgi või tagajärjega ettevõtjate vaheline kokkulepe, kooskõlastatud tegevus ja ettevõtjate ühenduse otsus.

MTÜ Taara Liit esitas 14.01.2005 Konkurentsiametile taotluse liitu kuuluvatele ettevõtjatele erandi saamiseks KonkS 4 lg 1 p-s 1 märgitud kokkulepete sõlmimiseks.

Taotluse sisust selgus, et MTÜ Taara Liidu liikmed kavandavad kooskõlastatud tegevust, millega kaudselt määratakse kolmandate isikute (tarbijad, jaekauplused, TKOd ja jäätmekäitlejad) suhtes kindlaks hindu ja muid kauplemistingimusi, samuti hõlmab kavandatav koostöö liidu liikmete vahel hinnaalase teabe vahetamist. Selline tegevus on vastuolus KonkS § 4 lg 1 p-des 1 ja 4 sätestatuga, mille kohaselt on keelatud tegevus, millega kolmandate isikute suhtes määratakse otseselt või kaudselt kindlaks hindu või muid kauplemistingimusi ning vahetatakse konkurentsi kahjustavat teavet.

4.3 Erandi andmise tingimused

Konkurentsiseaduse § 6 lg 1 ja 2 sätestavad, et ettevõtja taotlusel võib Konkurentsiameti peadirektori või tema asetäitja otsusega anda loa KonkS §-s 4 keelatud kokkuleppe sõlmimiseks, kooskõlastatud tegevuseks või otsuse vastuvõtmiseks, kui see:

- 1) aitab parandada kaupade tootmist või turustamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi või kaitsta keskkonda, võimaldades tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa;
- 2) ei kehtesta kokkulepet sõlmivatele, kooskõlastatult tegutsevatele või otsust vastuvõtivatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole hädavajalikud eelnevas punktis nimetatud eesmärkide saavutamiseks;
- 3) ei anna kokkulepet sõlmivatele, kooskõlastatult tegutsevatele või otsust vastuvõtivatele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kaubaturu olulise osa suhtes.

MTÜ Taara Liidu liikmete vaheline kavandatav koostöö aitab kaasa keskkonna kaitsmisele, tagades pakendite nõuetekohase kokkukogumise ja taaskasutusse suunamise. Samuti on kaitstud tarbijate huvid kuna MTÜ Taara Liidu liikmete koostöö eesmärgiks on eelkõige õiglase kokkuostuhinna saavutamine ja tarbijatele taara tagastamise lihtsaks ja kättesaadavaks tegemine.

MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline koostöö ei too kaasa piiranguid kooskõlastatud tegevusest osavõtivatele ettevõtjatele, sest igale ettevõtjale jääb vabadus oma hinnakujunduse ja tegevuse korraldamise osas.

Samuti ei anna MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline koostöö võimalust kõrvaldada konkurentsi turul, sest kaubaturul tegutsevad võrdväärselt MTÜ Taara Liidu liikmetega jaemüüjad, jäätmekäitlejad ja TKOd. Viimased tegutsevad pakendiseaduse alusel ja hõlmavad väga olulise osa joogipakendi kokkukogumise ja taaskasutusse suunamise turust.

Lähtuvalt eeltoodust vastab MTÜ Taara Liidu liikmete omavaheline kooskõlastatud tegevus hinna- ja müügingimuste ning hinnalase informatsiooni vahetamise osas KonkS § 6 lg 2 p-des 1-3 sätestatud tingimustele.

Vastavalt KonkS § 11 lg 1 p-le 1, annab konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja oma otsusega erandi, kui taotluse aluseks olev kokkulepe, tegevus või otsus on vastavuses KonkS §-s 6 sätestatud tingimustega.

Eeltoodu alusel ja juhindudes KonkS § 11 lg 1 p-st 1

otsustan:

- 1. anda MTÜ Taara Liit liikmetele erand selliseks omavaheliseks kooskõlastatud tegevuseks ja teabe vahetamiseks, mis puudutab andmete vahetamist ja kogumist hinna- ja muude kauplemistingimuste kohta ning sellekohase teabe kasutamist ühiste eesmärkide saavutamiseks läbirääkimistel ja kokkulepete sõlmimisel oma partneritega;**
- 2. anda erand kehtivusega kuni 17.juuli 2007.a.**

Käesoleva otsuse kohta saab esitada halduskohtumenetluse seadustiku § 9 kohaselt kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul otsusest teada saamisest või päevast, kui isik pidi sellest teada saama.

Aini Proos
Peadirektori asetäitja